

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 17.10.2008
СОМ(2008) 642 окончателен

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

Най-отдалечените региони: преимущество за Европа

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

Най-отдалечените региони: преимущество за Европа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Глобализацията, климатичните промени, демографското развитие и миграционните потоци, устойчивото управление на природните ресурси като морските ресурси и селскостопански продукти са сред предизвикателствата, пред които е изправена цяла Европа.

Съзнавайки уязвимостта на най-отдалечените региони (НОР), както и факта, че те са особено изложени на тези предизвикателства, и за да стимулира обсъждането относно развитието на европейската стратегия за тези региони, през септември 2007 г. Европейската комисия започна широкомащабно допитване¹ до европейските институции, държавите-членки, най-отдалечените региони, социално-професионалните групи, изследователските центрове и университетите и на 14 и 15 май 2008 г. организира в Брюксел междуинституционална и партньорска конференция.

Големият брой получени коментари свидетелстват за ясна воля за оползотворяване и задълбочаване на измерението, свързано с най-отдалечените региони в Европейския съюз (ЕС) и за изграждането на една обновена стратегия, бележеща промяна в парадигмата — отчитайки специфичните им особености, НОР започват да се разглеждат като „региони на възможностите“, които имат потенциал за развитие.

Въз основа на всички тези обсъждания настоящото съобщение:

- отговаря на отправената до Комисията от държавните и правителствените ръководители молба тя да представи резултатите от общественото допитване и да изготви предложения в тази област (Заклчения на Европейския съвет, декември 2007 г., параграф 59).
- предлага промяна в подхода за развитието на стратегията, като прокарва нова парадигма и изготвя препоръки с оглед осигуряването на оптимално използване на наличните в настоящата финансова рамка (2007—2013 г.) инструменти и възможности.

2. РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА СТРАТЕГИЯ ЗА НОР

През 1999 г. ЕС призна съществуването на географски и икономически различия между НОР и останалите европейски региони: отдалеченост, островен характер, малка площ, труден релеф и климат, икономическа зависимост от малък брой производства (вж. член 299, параграф 2 от Договора за ЕО). Тази действителност представлява пречка пред тяхното устойчиво и хармонично развитие, чиито последици ЕС цели да

---

¹ Допитване, започнато със съобщението на Комисията „Стратегия за най-отдалечените региони: постижения и перспективи“ COM(2007)507 окончателен.

ограничи с помощта на различни програми и дейности, насочени към насърчаване на икономическото и социалното сближаване на тези региони².

През 2004 г. ЕС определи стратегия, която се основава на интегриран подход, включващ три основни насоки: достъпност и намаляване на последиците от другите трудности, конкурентоспособност и регионална интеграция. Предвид постоянния характер на трудностите, пред които са изправени НОР, този подход остава в сила, но изисква известно задълбочаване, така че да бъде в състояние да отговори на новите предизвикателства.

През септември 2007 г.³ Комисията призна и необходимостта от това „да се продължи, винаги, когато е необходимо, адаптирането на специфичните общностни политики и на политиките за подкрепа“. И през 2007 г. особеностите на НОР продължиха да бъдат отразявани в новоприети програми и мерки в полза на НОР, което би трябвало да им позволи да отбележат съществен напредък в рамките на трите основни насоки на стратегията.

Подобряване на достъпността

Оперативните програми на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) за периода 2007—2013 г. продължават да подкрепят усилията за ограничаване на пречките пред достъпността, като осигуряват инвестиции в транспортна и телекомуникационна инфраструктура и покриват оперативните разходи посредством новата специфична помощ, отпускана за компенсиране на допълнителните разходи. Общо близо 1 710 млн. EUR по ЕФРР (или 36 % от общия бюджет на ЕФРР, предназначен за НОР) ще бъдат инвестирани в проекти, насочени към подобряване на достъпността на тези региони.

Освен това Комисията одобри схема за отвъдморските департаменти⁴ в помощ на транспортирането на стоки, както и помощи със социален характер по отношение на въздушния транспорт (Гвиана⁵ и Мадейра, като тези, отпускани в миналото на Гваделупа, Мартиника и Реюнион).

Подобряване на конкурентоспособността

В съответствие с насоките, произтичащи от изпълнението на стратегиите от Лисабон и Гьотеборг, най-отдалечените региони посрещнаха предизвикателството на

---

² След последните разширявания на ЕС НОР, като цяло, вече не са част от групата на най-бедните региони. Въпреки това, в сравнение със средната за Общността стойност за 2005 г. (ЕС-27=100), Гвиана (БВП/глава от населението 50,5), остров Реюнион (БВП/глава от населението 61,6), както и Азорските острови (БВП/глава от населението 66,7), и в по-малка степен Гваделупа (БВП/глава от населението 70,6) и Мартиника (БВП/глава от населението 75,6) продължават да фигурират сред най-слабо проспериращите региони на ЕС-27. Канарските острови (БВП/глава от населението 93,7) и Мадейра (БВП/глава от населението 94,9) се доближават до средната стойност за Общността.

³ Съобщение на Комисията „Стратегия за най-отдалечените региони: постижения и перспективи“ СОМ(2007)507 окончателен от 12 септември 2007 г.

⁴ Държавна помощ N 199/2007 във връзка с помощите за транспортирането на стоки в отвъдморските департаменти.

⁵ Държавна помощ N 912/2006 относно индивидуалните помощи със социален характер за вътрешните въздушни услуги в Гвиана и за въздушния транспорт в автономната област Мадейра.

икономическата конкурентоспособност на тяхната територия, като определиха за периода 2007—2013 г. стратегия за развитие, залагаща на техния ендогенен потенциал. В рамките на действащите програми на ЕФРР и на Европейския социален фонд (ЕСФ) това се изрази в съществено повишение на разходите по обхванатите от стратегията от Лисабон теми, във воля за разработване на регионални иновационни стратегии или за подпомагане на развитието на човешкия потенциал в сферата на изследователската дейност и иновациите.

Програмите за развитие на селските райони за периода 2007—2013 г. също подобряват конкурентоспособността на НОР, като наблягат на запазването на производителността на селскостопанския отрасъл, оказването на подкрепа на отраслите в процес на реструктуриране, продължаващото професионално обучение, разработването на качествени продукти и опазването на околната среда.

В областта на селското стопанство, в предложението за регламент „проверка на състоянието“⁶ продължава да се прави изключение за НОР що се отнася до отделянето на производството и модулацията на преките плащания. В посоченото предложение се предвижда прехвърляне на сума от преките плащания в размер на 24,46 млн. EUR към схемата POSEI, считано от финансовата 2010 г.

Освен това, в рамките на реформата на общата организация на пазара на вино, Комисията взе предвид исканията, отправени от НОР във връзка със запазване на действащата схема за реструктуриране на лозята и с изключването от схемата за изкореняване на насажденията. Що се отнася до дестилирането и използването на концентрирана гроздова мъст, статуквото ще бъде запазено с внасянето на промяна, предвидена в Регламент (ЕО) № 247/2006.

В риболовния отрасъл Европейският фонд за рибарство (ЕФР) помага на рибарските общности да разнообразят своята дейност, да запазят своята конкурентоспособност на пазара на пресни продукти, предлагайки продукти с висока добавена стойност, и да повишат снабдяването на местните пазари посредством аквакултурния отрасъл.

През октомври 2007 г. Комисията изложи идеята си за нова интегрирана морска политика за Европейския съюз⁷, която наред с това, че укрепва взаимодействието и съгласуваността между отрасловите политики, цели да отговори по-добре на специфичните нужди на НОР.

И на последно място, що се отнася до държавните помощи, определен набор от мерки има за цел да благоприятства производствените инвестиции, създаването на работни места или професионалното обучение, като в същото време отчита специфичните трудности, пред които са изправени НОР⁸. Различните специфични данъчни и

---

⁶ COM (2008)306 окончателен, 20.5.2008 г.

⁷ Съобщение на Комисията „Интегрирана морска политика за Европейския съюз“ COM(2007)575 окончателен, Синя книга, SEC(2007) 12/78/2 план за действие.

⁸ Например държавна помощ NN 22/2008 относно мерките за помощи в рамките на АИЕМ за Канарските острови. Решение 2008/417/ЕО от 3 юни 2008 г. относно акцизната ставка за бира, произведена в Мадейра. Държавна помощ N 421/2006 за разрешаване на схема за държавна помощ под формата на намалени данъчни ставки за предприятията, регистрирани в свободната зона на Мадейра.

митнически режими⁹, одобрени в полза на НОР, ще дадат възможност тези региони да продължат да се ползват от необходимата подкрепа за конкурентоспособността на техните икономики, и по-специално що се отнася до определени отрасли или видове продукти.

Укрепване на регионалната интеграция

Програмите за териториално сътрудничество за периода 2007—2013 г., съфинансирани от ЕФРР, предлагат възможности за разгръщане на плана за действие за разширено съседство. Например програмата „Макаронезия“¹⁰ (МАК) отделя близо една трета от своя бюджет по ЕФРР за сътрудничеството с трети страни. Успоредно с това, в рамките на националните индикативни програми от 10-ия ЕФР, Мавритания, Сенегал и Кабо Верде вече са отпуснали — или ще могат да го направят — финансови средства в подкрепа на сътрудничеството с НОР. Освен това, Канарските острови разработват в момента програма за трансгранично сътрудничество с Мароко, съфинансирана от Инструмента за разширено съседство и от ЕФРР.

И на последно място НОР от Макаронезия играят съществена роля за осъществяването на специалното партньорство между ЕС и Кабо Верде¹¹.

Специалните разпоредби в полза на НОР, включени в Споразуменията за икономическо партньорство (СИП), а именно улесняване на сътрудничеството със страните от АКТЬ, използване на предпазна клауза и на клауза за изключване на местните пазари на захар и банани, предоставят на тези региони възможност да задълбочат своята регионална интеграция, като същевременно вземат под внимание уязвимостта на своите пазари.

3. ОБЩЕСТВЕН ДЕБАТ

Общественият дебат относно бъдещето на европейската стратегия за най-отдалечените региони, който се проведе в периода от септември 2007 г. до май 2008 г., бележи важен етап в задълбочаването на диалога и партньорството между Европейския съюз, държавите-членки и най-отдалечените региони.

Големият брой получени коментари, наред с проведените на регионално и местно равнище стимулиращи участието инициативи, свидетелстват за високото ниво на ангажираност и интерес сред всички засегнати страни.

Същевременно междуинституционалната и партньорска конференция, която се проведе на 14 и 15 май 2008 г. в Брюксел, събра приблизително триста участници, които имаха възможността да изложат и да обменят гледни точки относно предизвикателствата и даденостите на най-отдалечените европейски региони.

---

⁹ Например Решение 2008/439/ЕО на Съвета от 9 юни 2008 г. за изменение на режима на „*octroi de mer*“ ще се отнася до новите продукти от Гвиана. Регламент (ЕО) № 645/2008 на Съвета от 8 юли 2008 година за откриване и определяне на начина на администриране на автономни тарифни квоти на Общността при внос на някои рибни продукти в Канарските острови

¹⁰ „Макаронезия“ е името на програмата за транснационално териториално сътрудничество, включваща Канарските острови, Мадейра и Азорските острови.

¹¹ Съобщение на Комисията от 24.10.2007 г. относно бъдещите отношения между Европейския съюз и Република Кабо Верде COM(2007)641 окончателен.

Освен подробен анализ на резултатите от това допитване¹², в дебата се откриха няколко ключови послания:

Една като цяло задоволителна равностметка от прилагането на стратегията от 2004 г.

- Единодушно признаване на ползата от интегрирана европейска стратегия и утвърждаване на трите приоритетни насоки, определени през 2004 г., а именно: достъпност, конкурентоспособност и регионална интеграция. Потребност от задълбочаване на провежданите действия, което цели по-специално ограничаване на пречките пред достъпността на НОР и укрепване на тяхната регионална интеграция.
- Признаване на значителния напредък, отбелязан през последните години благодарение на установяването на специални мерки, особено в рамките на политиките за сближаване, за селско стопанство, за изследователска дейност и за конкурентоспособност.

Приобщаване на предложените в съобщението от 2007 г. тематични аспекти

- Потвърждаване на уместността на четирите тематични аспекта, предложени в съобщението от септември 2007 г.¹³, които имат за цел да допълнят трите насоки на стратегията. За НОР тези тематични аспекти представляват както големи предизвикателства от гледна точка на трудностите, които трябва да бъдат преодолени (високи разходи за адаптиране към последствията от климатичните промени, отражение на демографския бум или на застаряването на населението, последици от нарастването на нелегалната имиграция), така и възможности за развитие, които трябва да бъдат оползотворени (предизвикателство на разнообразяването на селскостопанското производство, оползотворяване на морския потенциал).

Потвърждаване на пречките, пред които са изправени най-отдалечените региони, и подчертаване на техните преимущества

- Потвърждаване на постоянния характер на пречките, пред които са изправени НОР, и искане за консолидиране на съществуващите инструменти, целящи преодоляване на тези пречки.
- Воля за пълноценното оползотворяване на сравнителните преимущества и предимства, от които се ползват тези региони по отношение на Европейския съюз и съседните трети страни (уникално геостратегическо положение, специфичен потенциал в областта на възобновяемите енергийни източници, на наблюдението и проследяването на последиците от климатичните промени, и на биоразнообразието). Тези характерни черти на най-отдалечените региони правят от тях идеално място за изпитването на пилотни проекти с висока добавена стойност за Европейския съюз.

---

¹² Всички коментари, както и обобщението на заключенията от процеса на обществено допитване са достъпни на следния уебсайт: http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/rup/contri_fr.htm.

¹³ Климатичните промени, демографското развитие и миграционните потоци, селското стопанство и морската политика.

Систематизиране на оценките на въздействието и търсене на по-добро взаимодействие и съгласуваност на общностните политики за най-отдалечените региони

- Необходимост от систематизиране на практиката за използване на оценки на въздействието при прилагането на ново европейско законодателство, по-специално в областта на околната среда, селското стопанство, риболова или по време на договарянето на международни търговски споразумения, които имат пряко отражение върху икономиките на НОР.
- Необходимост от подобряване на съгласуваността между различните общностни политики и от гарантиране на по-голямо признаване и отчитане на даденостите по места.

Подобряване на познанията и на статистическите данни за някои явления

- Необходимост от надеждни, пълни и адаптирани към специфичния контекст на НОР данни, с оглед формулиране, прилагане и ефикасно оценяване на въздействието на обществените политики. В тази връзка се предлагат редица изследвания, които обхващат движението на населението и демографските тенденции, отражението на миграционните процеси върху икономическото и социалното сближаване на най-отдалечените региони, въздействието на климатичните промени върху икономиката на тези региони, последствията от либерализацията на търговията върху селското стопанство.

Всички коментари послужиха като основа за направеното от Комисията обсъждане в рамките на настоящото съобщение и ще продължат да подпомагат изработването и прилагането на общностите политики, имащи отражение върху НОР.

4. КЪМ НОВА ПАРАДИГМА: ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА УНИКАЛНИТЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА НОР

Във времето на глобализация и стремеж към укрепване на европейската конкурентоспособност е налице необходимост от насърчаване развитието на силно развиващи се отрасли, в които НОР притежават потенциал за специализация и силни сравнителни предимства. Най-отдалечените региони представляват освен това благоприятно място за разработването на водещи инициативи и пилотни проекти, които са от огромно значение за Европа. Тази нова парадигма, насочена към оползотворяването на преимуществата на НОР като стимул за икономическото развитие, трябва да доведе до обновяване на стратегията, фокусирана по-специално върху области с висока добавена стойност като хранително-вкусовата промишленост, биоразнообразието, възобновяемите енергийни източници, астрофизиката, въздухоплавателната и космическата промишленост, океанографията, вулканологията и сеизмологията, както и върху важната роля на НОР като аванпостове на Европейския съюз в света.

4.1. Аванпостове на Европейския съюз в света

Разположени в геополитическа и географска действителност, различна от тази на континенталната част от Европейския съюз, НОР представляват аванпостовете на ЕС в контактите му с други големи икономически формирания. По този начин те придават особено измерение на външната дейност на Съюза и участват в развитието на истинска

политика на разширено съседство посредством географските, културните и историческите им връзки с други страни и народи, по-специално в Африка и на американския континент.

НОР придават на Европейския съюз значително международно морско измерение, като му осигуряват по този начин по-голяма легитимност за водене на политика на устойчиво съвместно развитие на океаните в три конкретни водни басейна: Макаронезия, Карибско море и югозападната част на Индийския океан.

Разположени на морски пътища или проливи, НОР заемат важно място в търговския обмен. Те играят важна роля и в морското управление, като участват в наблюдението на крайбрежните води (например борбата с незаконния риболов, пиратството или трафика на наркотици) или като обезопасяват транспортната дейност (например управление на транспорта на петрол в Карибско море).

От друга страна НОР са разположени в съседство с региони, които са изправени пред предизвикателствата на развитието и с които ЕС си сътрудничи в области като борбата с бедността, устойчивото развитие, управлението на миграционните потоци и регионалната сигурност. Следователно НОР могат да играят роля на предпочитани партньори за разположените в съседство трети страни, по-специално в проекти за укрепване на административния капацитет, насърчаване на обучението, образованието и здравеопазването, създаване на МСП, подпомагане на селското стопанство и риболова и предотвратяване на природни бедствия

НОР, разположени в Атлантическия океан, са призвани да играят стратегическа роля в специалното партньорство, което ЕС¹⁴ неотдавна сключи с Кабо Верде. Сътрудничеството ще се изразява по-специално в борба с нелегалния трафик (на наркотици и нелегална имиграция) и в полицейско сътрудничество — т.е. по приоритетните теми, определени в плана за действие на това партньорство.

4.2. Идеално място за борба с последиците от климатичните промени

Геоморфологичните характеристики и географското местоположение на НОР са фактори от първостепенно значение за научноизследователската дейност, по-специално за изследването и проследяването на свързаните с климатичните промени явления.

Предпазването от природните опасности, на които НОР са изложени в значителна степен, представлява научноизследователска насока с висока добавена стойност. НОР са в състояние да играят роля на платформи за технологично и научно сътрудничество, посредством проследяването и наблюдението на природните опасности в съответните им зони.

В областта на енергетиката НОР са изправени пред двойно предизвикателство: намаляване на зависимостта си от изкопаемите източници на енергия и оползотворяване на възможностите, които им предоставя естествената им среда, за разработване на практики и ноу-хау, които могат да бъдат изнасяни извън граница и възпроизвеждани. В действащи или изготвяни в момента пилотни проекти се разработват иновационни и оригинални решения, залагащи на възобновяемите

---

¹⁴ Съобщение на Комисията от 24.10.2007 г. относно бъдещите отношения между Европейския съюз и Република Кабо Верде COM(2007)641 окончателен.

източници на енергия. Освен ползите от екологична и икономическа гледна точка, тези проекти представляват истинско изложение на европейското ноу-хау.

Проектът NRJRUP има за цел да благоприятства обмена на добри практики и трансфера на ноу-хау между НОР, както и да разработи политика за развитие на възобновяемите енергийни източници въз основа на експлоатацията на морските ресурси.

С проект GERRI на остров Реюнион се цели да се постигне енергийната независимост на острова до 2030 г.

Многоцелевата електрическа централа на остров Мадейра („Aproveitamento de fins múltiplos dos Socorridos“), допринася съществено за производството на електроенергия на острова, като същевременно ограничава зависимостта на водноелектрическата система от неблагоприятните сезонни влияния.

В санитарната област драстичните промени в климата водят в наши дни до по-голямо излагане на тропическите болести и до увеличаване на уязвимостта към тях. Появата на нови болести налага изграждането на високотехнологични центрове за научноизследователска дейност и микробиологично наблюдение в районите на ендемични заболявания, с цел бърза и надеждна диагностика на патогенните агенти и оценка на рисковете от тяхната поява и разпространение. НОР вече притежават изследователски инфраструктури и са в състояние да разработят и други, които ще послужат за укрепване на санитарната сигурност на региона като цяло, както и на континентална Европа.

Създаден вследствие на избухналата през 2007 г. епидемия от чикунгуния, Центърът за изследователска дейност и наблюдение на възникващите заболявания в Индийския океан (Centre de Recherche et de Veille sur les Maladies Emergentes dans l'Océan Indien (CRVOI)) има за цел да развива мултидисциплинарна изследователска дейност в областта на възникващите инфекциозни заболявания, и по-специално тези, които биха могли да предизвикат избухването на епидемии, в съответствие със санитарните приоритети на региона на Индийския океан.

4.3. Забележително биоразнообразие и богатство на морските екосистеми

Що се отнася до биоразнообразието, НОР приютяват забележителни видове, които са далеч по-многобройни от тези в континентална Европа. Това богатство е в основата на икономически дейности като риболова и туризма и служи в подкрепа на редица екологични услуги като пречистването на водите, обновяването на рибните ресурси, опазването на почвата от ерозия или предпазването на крайбрежните ивици от природни катастрофи и климатични промени. Това богатство е потенциален източник на открития и иновации в научноизследователската дейност в областта на фармацевтиката или агрономството.

НОР притежават освен това богати и относително опазени рибни ресурси: морското дъно представлява истинска жива лаборатория за изучаване на биоразнообразието и дава възможност за разгръщането на политика на устойчиво развитие на риболова.

НОР са и предпочитано място за изследователска дейност, насочена към развитие на биотехнологиите, по-специално посредством експлоатацията на специфични морски ресурси, като например дълбочинните хидротермални източници или тропическите екосистеми.

Департаментът по океанография и риболов на университета на Азорските острови създаде център за високи постижения, който има за задача да изследва и анализира океанските ресурси. Един от провежданите проекти има за цел да подобри познанията за океанските дълбини и да разработи технологии, улесняващи достъпа до дълбоките води.

4.4. Портали за научна дейност в тяхната географска зона

С разработването на върхови информационни и комуникационни технологии на своя територия, НОР създават предпоставка за превръщането им в платформа за разпространение на технологичния напредък и в истински портал за научна дейност в съответната им среда.

С проекта SEAS¹⁵ Гвиана цели да се снабди със сателитни данни от наблюдението на околната среда в Амазония и Карибско море. Единствена по рода си в Европа и Южна Америка, тази платформа позволява снабдяването с данни, необходими за проследяването на ресурсите и управлението на амазонския басейн (7 млн. km²) и подпомага инициативата Global Monitoring Environment and Security.

През 2005 г. Гваделупа изгради мрежа от високоскоростни цифрови подводни кабели („Global Cable Network“), които тръгват от Пуерто Рико, минават през 14 острова в източната част на Карибско море и стигат до Тринидад и Тобаго. Тази мащабна инфраструктура, която се простира на 2 100 km, способства за значителното повишение на капацитета на телекомуникационните оператори и за предлагането на много конкурентни цени на потребителите.

Благодарение на отличната видимост на небесни тела от гледна точка на астрономията, Центърът по астрофизика на Канарските острови е призната на световно ниво изследователска инфраструктура, на чиято платформа се намират най-високотехнологичните телескопи и астрофизически инсталации в Европейския съюз. Скорошното пускане в действие на Големия телескоп на Канарските острови — единствен по рода си в света — ще даде възможност на европейските изследователи в областта на астрофизиката да имат достъп до нови проекти с високо технологично съдържание.

4.5. Висококачествени селскостопански продукти

Оригиналноста и качеството на селскостопанските продукти на НОР заслужават да бъдат по-добре познати. В действителност икономическото развитие на НОР зависи и от износа на привлекателни продукти, от тяхното качество и особености: такива са например ромът с контролирано наименование за произход от Мартиника, ананасите Victoria от Реюнион, както и пъпешите от Антилските острови, виното от Мадейра, сирената и чайт от Азорските острови, вината и сирената с контролирано наименование за произход от Канарските острови или цветята и декоративните растения с произход от всички НОР.

Центърът за агроекологични изследвания в Мартиника (Le Pôle de Recherche Agro-environnementale de la Martinique (PRAM)) работи за развитието на разнообразно и

¹⁵ Център SEAS, Гвиана: сателитно наблюдение на околната среда на Амазония.

устойчиво селско стопанство и за проучването на нови търговски ниши, посредством пълноценното използване на потенциала на слабоизползваните местни плодни видове, генетичното подобряване на видовете и изграждането на системи за устойчиво производство.

Както се вижда от горепосочените примери, НОР вече прилагат иновационни и оригинални решения, които позволяват да се използва потенциалът на техните предимства. Целесъобразно е това ноу-хау да бъде подобро, така че те да могат да ускорят развитието на своите икономики и да играят нова роля в Европейския съюз.

5. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА БЪДЕЩЕТО

Без да се засяга развитието на бъдещата обща политическа рамка на Съюза, и по-специално обсъждането на финансовите перспективи за периода след 2013 г., и с оглед превръщането в реалност на новата парадигма, Комисията прави предложение за по-добро използване на съществуващите общностни инструменти, както и за набор от действия, които могат да бъдат осъществени в настоящата бюджетна рамка.

5.1. Използване на съществуващите общностни инструменти

От гледна точка на бюджета, през периода 2007—2013 г. НОР ще се възползват от 7,8 млрд. EUR инвестиции на Общността (ЕФРР, ЕСФ, ЕЗФРСР, ЕФР, POSEI). Става въпрос за пълноценното използване на всички тези инструменти и на гъвкавостта, предвидена в регламентите, за включване на нови приоритети, например по време на междинното стратегическо обсъждане във връзка с националните доклади за 2009 г. и с доклада на Комисията през 2010 г.

Службите на Комисията ще продължат да работят с ЕИБ и ЕИФ, за да улеснят прилагането на инициативите JEREMIE и JESSICA в тези региони.

НОР ще могат да вземат участие и в инициативата „Региони за икономическа промяна“, както и в частта от нея, предвиждаща ускорени действия („fast-track“), прилагани посредством частта за междурегионални дейности от целта за териториално сътрудничество и програмата за устойчиво развитие на градските райони (Urbact II). Като благоприятства появата на мрежи от участници на регионално равнище и на пилотни проекти, които впоследствие могат да бъдат включени в програмите за сближаване и конкурентоспособност, тази инициатива съдържа приоритетни тематични аспекти, които са особено актуални за НОР, като например „използване на потенциала на крайбрежните зони“ и „оползотворяване на морските и океанските дадености“.

Що се отнася до образованието и обучението, Комисията насърчава развитието на нови умения и ноу-хау, които ще бъдат от ключово значение за отделните хора при посрещане на предизвикателствата на XXI век. Приспособяването на човешкия капитал ще трябва да се основава по-специално на по-засилено участие в програмите за обмен между университетите, на появата на ключови умения посредством обучението през целия живот¹⁶ и на укрепване сътрудничеството между европейските системи за образование и обучение.

¹⁶ Препоръка относно ключовите умения за обучението през целия живот, ОВ L 394, 30.12.2006 г.

И на последно място, НОР трябва да са в състояние да се възползват от предложените в рамките на действащите програми възможности в областта на научноизследователската дейност, транспорта, енергетиката, иновациите, информационните и комуникационните технологии, образованието и културата, като вземат активно участие в съответните покани за подаване на предложения.

5.2. Намиране на отговор на новите предизвикателства, задълбочаване на познанията, укрепване на партньорството

Като има предвид анализирания по време на обществения дебат тематични аспекти, Комисията предлага по-специално следните действия:

а) Климатични промени

- провеждане на изследване на икономическото отражение на приспособяването към климатичните промени в крайбрежните зони. Това изследване ще се проведе за целия Европейски съюз, но ще включва специален анализ за НОР. То би следвало да насърчи системния обмен на добри практики по отношение на разходите и планирането на приспособяването в крайбрежните региони.
- насърчаване установяването на политика за интегрирано управление на рисковете в крайбрежните региони (наводнения, брегова ерозия, ограничаване на уязвимостта на населението и имуществото, изложени на опасност) и на механизъм за наблюдение и предупреждение в сферата на безопасността и гражданската защита.
- изработване на схема на доброволен принцип за опазване на природата, основана на придобития с програма Natura 2000 опит.
- разработване и прилагане на мерки, насочени към борба с плевелите.
- признаване на уязвимостта на най-отдалечените региони в контекста на Бялата книга за приспособяване към последиците от климатичните промени.

б) Демографско развитие и миграционни потоци

- започване на оценка на въздействието с цел по-добро осъзнаване на последиците — положителни и не толкова положителни — от миграцията и демографското развитие върху територията, пазара на труда, обществените услуги, образованието и здравеопазването в НОР. Тази оценка би дала възможност да се изготви „равносметка на миграционните движения“ за всеки отделен регион. По време на междинната оценка на скорошната обща програма „Солидарност и миграционни потоци за периода 2007—2013 г.“ Комисията ще направи преценка на това дали е налице необходимост от нови мерки, сред които „европейски фонд за приспособяване към миграцията“, както и на това дали прилагането на подобен механизъм е осъществимо.
- що се отнася до демографския аспект, Комисията приканва държавите-членки и регионалните власти на НОР да продължат, и при

необходимост да задълбочат своята дейност по извършване на анализ, така че да вземат предвид фактора на демографското развитие при определяне на своите политики, и по-специално тези в областта на образованието, обучението и заетостта, както и при процеса на програмиране на структурните фондове. Тя приканва освен това националните статистически институти да продължат да си сътрудничат с Евростат.

в) *Селско стопанство*

- непрестанно насърчаване използването на всички предложени от схемата POSEI възможности във връзка със структурирането и разпределянето на отпуснатия на всеки НОР бюджет, с броя на производствата, които трябва да получат подкрепа, както и с наблюдението на екологичните проблеми, свързани с конкретни източници на замърсяване.
- насърчаване използването на различните помощи за установяване и финансиране на млади земеделски производители, които могат да бъдат модулирани в рамките на съответната програма за селскостопанско развитие, за да се вземат предвид специфичните регионални изисквания.
- оползотворяването на всички възможности, предложени от общностните програми за насърчаване на продуктите¹⁷, и добавянето на допълнителни продукти ще допринесе без съмнение за повишаване на възможностите за търговска реализация и за установяване на високопроизводителни селскостопански и хранително-вкусови отрасли.

г) *Морска политика*

- приспособяване на интегрираната европейска морска политика и на различните отраслови дейности, предвидени в нейния план за действие, към особеностите на НОР.
- задълбочаване на познанията за морските въпроси, за морската среда и за стойността на услугите, предоставяни от морските екосистеми в НОР посредством специален анализ в рамките на проекта за социално-икономическите морски данни, ръководен от Евростат, както и от Европейската мрежа за наблюдение и данни за морската среда (EMODNET). Получената информация ще позволи провеждането на широкообхватен анализ на НОР в „Морския атлас“, който Комисията ще публикува през 2009 г.
- създаване на посветени на изследователската дейност мрежи и повишаване на ролята на НОР като предпочитани места за изследователска дейност на морския свят за Европа в рамките на новата стратегия за мореплавателските

---

¹⁷ Програма за насърчаване на графичния символ на НОР (Регламент 247/2006 на Съвета) и приложение I към Регламент 501/2008 на Комисията — примерен годишен бюджет: 1 млн. EUR, както и мерки за насърчаване на продуктите, предвидени в механизмите на POSEI.

и морските изследвания¹⁸. Подпомагане на изследователската дейност в областта на познанието, опазването и управлението на морските екосистеми, в рамките на Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие.

- насърчаване стратегическата роля на НОР в морското управление и наблюдение на съответните им региони, по-специално посредством развитие на тяхна собствена интегрирана регионална морска политика и на устройствени планове на морските зони, както и посредством сътрудничество с трети страни, провеждано в рамките на общностните програми за териториално сътрудничество или на регионалния план за наблюдение на риболова в югозападната част на Индийския океан.
- насърчаване на морските връзки между НОР и третите държави, разположени в съседство, с оглед укрепване на икономическия и културен обмен, като действащите насоки на Общността по отношение на държавните помощи за морския транспорт бъдат изменени не по-късно от момента на следващото им преразглеждане, така че да бъде разрешено оказването на първоначална помощ за създаването на такива връзки. НОР могат евентуално да използват за тези връзки обществени поръчки за услуги, които спазват критериите от делото „Altmark“¹⁹.

д) *Укрепване на партньорството*

- задълбочаване на анализа на последиците от новото общностно законодателство върху НОР, извършван по време на неговото приемане, с оглед осигуряване на неговата последователност. В този контекст и по конкретна проблематика междуведомствената група за НОР на Комисията би могла, при необходимост, да бъде подпомогната от *ad hoc* експертни групи.
- провеждане на социално-икономическо изследване на факторите на растежа в НОР, при което ще се наблегне на отраслите с голям потенциал за растеж, като посочените в настоящото съобщение, ще се определят основните пречки за тяхното развитие и ще се предложат пътища за преодоляването им.
- Включване на обсъждането относно развитието на стратегията за НОР и осигуряване на тяхното пълно сътрудничество в рамките на протичащите в момента процеси и действия като: Зелената книга за териториално сближаване; бъдещето на политиката за сближаване след 2013 г.; реформата на бюджета на Съюза; регионалната интеграция за развитието на страните от АКТБ; Зелената книга за бъдещите отношения между ЕС и отвъдморските страни и територии, както и развитието на европейската морска политика.

---

¹⁸ COM(2008)534 „Европейска стратегия за мореплавателските и морските изследвания. Съгласувана рамка на Европейското научноизследователско пространство в подкрепа на устойчиво използване на океани и морета“.

¹⁹ Решение на Съда — ОВ С226/1, 20.9.2003 г.

- в рамките на Споразуменията за икономическо партньорство НОР са призовани да вземат конструктивно участие в процеса на изготвяне и финализиране на тези споразумения. Те трябва, по-специално, да се възползват от възможностите, които засиленото регионално сътрудничество предлага, за търговията със стоки и услуги, но и в други области като услугите, интелектуалната собственост и обществените поръчки. Имено в тези области, в които НОР разполагат със сравнителни предимства, е възможно да се разгърне истински процес на взаимно допълване между икономиките на тези региони и икономиките на страните от АКТБ. В този контекст изключително важна е подкрепата за действията, насочени към укрепване на капацитета на НОР да следват както търговските потоци, които имат отношение към тях, така и търговската политика на ЕС.
- организиране на информационни сесии съвместно с НОР, с цел по-добро обяснение на общностните инструменти и политики (Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие, информиране относно възможностите за сътрудничество, разработени от ЕФР и ЕФРР и т.н.).
- организиране на Форум на най-отдалечените европейски територии съвместно с държавите-членки и НОР, който ще се провежда веднъж на всеки две години (обединяване на най-добрите практики в мрежа, награждаване на инициативите, които са довели до появата на отрасли с голям потенциал за развитие, конкретни осведомителни кампании за предизвикателствата пред НОР и др.).

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С настоящото съобщение Комисията отговаря на молбата, отправена от Европейския съвет през декември 2007 г., като в същото време взема предвид становищата на заинтересованите страни, изразени по време на общественото допитване.

Предвид световните предизвикателства — енергийната криза, хранителната криза, климатичните промени, демографското напрежение и миграционните потоци, спешната нужда от по-добро управление на океаните — приносът на НОР трябва да бъде използван по най-добрия начин. Тези региони са истински лаборатории за идеи, в които всички тези предизвикателства и явления могат да бъдат идентифицирани, анализирани и моделирани. Техният опит се оказва важен както за тяхната географска територия, така и за останалата част от територията на Съюза.

Точно този потенциал, който е носител на нова парадигма, трябва да бъде използван в бъдеще. Това обаче не трябва да доведе до преустановяване на внимателното наблюдение на развитието на европейските отраслови политики, в чиито рамки трябва да бъдат използвани всички налични възможности.

Новият подход трябва да породи нови проекти, носители на добавена стойност и на устойчиво развитие, които в по-дългосрочен план трябва да доведат до появата на обновена европейска стратегия в полза на НОР.